

Nieuwsbrief november 2024

De laatste nieuwtjes van de Heemkundige Kring Tegelen

Aanmelden en afmelden voor deze gratis nieuwsbrief is mogelijk via info@hktegelen.nl of onze website www.hktegelen.nl.

Lezing: Aan de vooravond van 80 jaar bevrijding in Limburg door Marcel Hogenhuis

Op donderdag 14 november om 20.00 uur geeft Marcel Hogenhuis op verzoek van de Heem een lezing in de Harmoniezaal aan de Posthuisstraat in Tegelen. De lezing over de bevrijding 80 jaar geleden is voor leden van de Heem gratis. Niet-leden betalen € 5,- entree.

Duitse terugtocht in 1945 op de Stationsstraat

Nog even en we kunnen stilstaan bij en vieren dat we 80 jaar geleden bevrijd zijn. Maar precies 80 jaar geleden, in het najaar

van 1944, lag onze regio nog zwaar onder vuur. Terwijl het grootste deel van Nederlands Limburg al bevrijd was, werd rond Venlo nog hevig gevochten. Op 13 oktober 1944 vond het eerste bombardement op de Venlose Maasbruggen plaats. Naar aanleiding van de reeks bombardementen vluchten veel Venlonaren weg uit de stad. Ruim 4000 van hen trekken naar Tegelen. Op 21 november 1944 duiken veel inwoners van Steyl de kloosterkelders van de Duitse kloosterordes in om er pas bij de bevrijding weer uit te komen. Op 1 en 3 december 1944 wordt de Tegelse Martinuskerk zwaar beschoten door de geallieerden om een vermeende Duitse uitkijkpost uit te schakelen. Zomaar wat feiten die de hevigheid van de laatste oorlogswinter onderstrepen. De bevrijding leek een kwestie van weken, maar het werd, zoals hierboven al geschetst, een dik half jaar vol ellende en verwoestingen.

De Venlose historicus Marcel Hogenhuis beschrijft in zijn lezing '80 jaar bevrijding in Limburg' hoe onze provincie 80 jaar geleden gebukt ging onder grondgevechten, bombardementen en evacuaties. De bevrijding van Limburg werd duur betaald, een extra reden om nu, 80 jaar later, nog eens terug te kijken naar die bewogen periode.

Korte presentatie op 22 november over Joe Russel (1922-1992) door Sjeng Ewalds

Bij de opening van de tentoonstelling “Venray 80 jaar bevrijding” op 18-10-2024 werd ons lid Sjeng Ewalds gevraagd om een korte lezing te houden over Joe Russel. Schuilnaam “Kobus”. Deze lezing houdt hij voor geïnteresseerden ook op 22 november om 15.00 uur bij de KOSO aan Grotestraat 46 in Tegelen. Toegang gratis. De lezing duurt tot circa 15.30 uur.

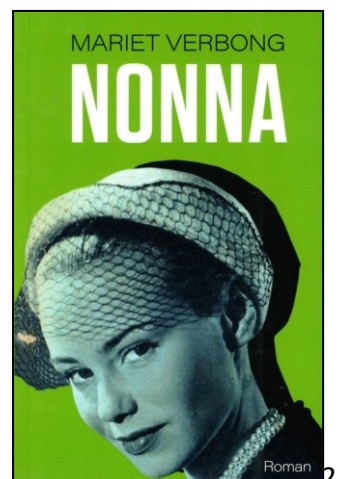
Joe werd in 1943 districtshoofd van de L.O. in Venray en Deurne. Joe Russel stamt af van de bekende Tegelse fabrikanten familie Russel. Zijn familie woonde in Villa Maria op de Kaldenkerkerweg. Joe werd geboren in Venlo waar het gezin woonde op de Burgemeester van Rijnsingel 52. Hij volgde onderwijs op het gymnasium van het Thomascollege. Na de inval van de Duitsers raakte Joe Russel betrokken bij het studentenverzet in Nijmegen en bij het verzet in Venlo. Hij reisde steeds op en neer tussen Venray, Venlo en Tegelen. In de lezing gaan we in op zijn werkzaamheden bij het verzet. In 1943 werd de familie Russel uit de woning Villa Maria gezet en verhuisde men naar de Steenweg 1, waar de Russel-Tiglia fabriek lag. Hier deed de SD een inval in mei 1944. Joe ontsnapte maar zijn vader werd 10 dagen naar Maastricht gebracht. Bekend is het verraad van Weert op 21 juni 1944. Tijdens de vergadering van de districtshoofden van het verzet in Limburg deed de SD een inval en arresteerde 8 verzetsmensen. Slechts een persoon overleefde de oorlog. Kapelaan Jacques Naus en Jan Hendrikk (Ambrosius, provinciaal leider) uit Venlo kwamen om

het leven. Drie personen, waaronder Joe Russel, hadden zich verstopt en werden niet gevonden. Hierna blijft hij in Venray en reisde hij alleen vermomd als zieke dame door de provincie. Na de oorlog vervolgde hij zijn opleiding Klassieke talen en werd hij leraar aan het Dominicuscollege in Nijmegen. In 1983 kreeg hij in Venray het verzetsherdenkingskruis uitgereikt en na zijn overlijden in 1992 werd hij begraven in het familiegraf aan de Kerkhoflaan in Tegelen.

Nieuwe uitgave van Nonna van Mariet Verbong

Het boek was al jaren uitverkocht, maar is nu weer – in een nieuw jasje – verkrijgbaar. Nonna is een meesterwerk van de Tegelse schrijfster Mariet Verbong (1939-2006). De roman schetst een tijdsbeeld van vóór de Tweede Wereldoorlog toen de kloosters overbevolkt raakten tot in de jaren zeventig, toen de leegloop begon. Filosoof/schrijver Govert Derix schreef over Nonna: “De details, de compositie, de abrupte filmische overgangen en de onderkoelde toon zijn buitengewoon knap en grijpen je bij de keel.” Kortom: een aanrader! Het boek ‘Nonna’ is nu verkrijgbaar in de KOSO en [in onze webshop](#) voor € 15 euro.

Gezocht in maand van de keramiek en glas: stempels op dakpannen

November is de maand van keramiek en glas. Wij zetten de Tegelse dakpan centraal. Bij de KOSO hebben we een expositie ingericht met dakpannen van diverse Tegelse fabrieken.

Veel van de dakpannen hebben een unieke stempel op de achterzijde of zijkant. Op basis van de stempel kan herleid worden waar en wanneer de pan is geproduceerd. Het is belangrijk om de geschiedenis van de dakpannenfabrieken goed vast te leggen. Ons lid Marcel Dings is daarom begonnen met een database waarin hij dakpanstempels vastlegt. 'Het moet een landelijke database worden. Ik hoop dan ook dat veel mensen in hun huis willen kijken of er nog ergens een dakpan ligt. Als dat zo is, mogen ze mij (marceldings@hotmail.com) een foto mailen van de dakpan en de stempel. Als tegenprestatie vertel ik hen dan waar en wanneer de betreffende pan gemaakt is.' Lees en kijk het volledige interview op [Omroep Venlo](#).

Op [Erfgoednet](#) hebben we een selectie van onze pannen opgenomen. [Hier vind je de foto's en beschrijvingen](#). Een deel van deze pannen is ook te zien in de etalage bij de KOSO. In [Voila Magazine bij De Limburger](#) staat ook een mooi artikel over de maand van keramiek en glas.

Erfgoud route over Tegelse klei-industrie nu ook op papier

Op elf panden in Tegelen hangen bordjes met een korte beschrijving van de geschiedenis van het betreffende gebouw. Samen vormen ze een erfgoedroute die vertelt over de Tegelse klei-industrie. De bordjes bevatten een QR-code die leidt naar de website www.erfgoud-tegelen.nl/route. Daar is uitgebreide informatie te vinden en tonen foto's en video's hoe het er in vroeger tijden uitzag. De [route is ook te downloaden](#) op onze website en op papier te verkrijgen bij de KOSO. Voor de papieren versie vragen we € 1,-.

De route is een initiatief van BIZ Tegelen en werd samengesteld door Marcel Dings (Het Stenen Verleden) en Venlo Partners in samenwerking met Heemkunde Kring Tegelen. De route is mede mogelijk gemaakt door de Gemeente Venlo. De geschiedenis van Tegelen is nauw verbonden aan de klei-industrie. Die rijke historie is op vele plekken nog goed te zien, maar werd nog niet eerder op deze manier met elkaar verbonden. Marcel Dings selecteerde voor de route panden en plekken die kenmerkend zijn voor de klei-industrie en de culturele en sociale geschiedenis van Tegelen. De route voert langs oude pottenbakkerijen, fabrikantenvilla's, spoortunneltjes en fabrieken. Zelfs op het kerkhof is de historie van de klei-industrie zichtbaar. De route is zo'n 8,7 kilometer lang. Je kunt de route, die gratis toegankelijk is, natuurlijk ook opsplitsen over meerdere dagen.

Vitrinekast van materiaal De Globe ontvangen

We mochten van VDL Castings (voorheen de Globe) een mooie collectie objecten van De Globe/Componenta in ontvangst nemen. De objecten zijn bij het sluiten van de fabriek in Hoensbroek allemaal aan de Heemkundige kring Tegelen geschonken, incl. een mooie vitrinekast. De Globe is opgericht in Tegelen en produceerde tot 1976 aan de Stationsstraat. Met veel plezier hebben we de spullen in Hoensbroek opgehaald. De objecten hebben we ondertussen allemaal geregistreerd, opgeslagen in ons archief en voor een deel getoond in onze etalage bij de KOSO, Grotestraat 46! Neem ook eens een kijkje!

Charles van Eijk over het brongebied Snelle Sprong op L1 televisie

Op L1 televisie verscheen op 19 oktober jl. een mooi item over het brongebied van de Snelle Sprong, de limonadefabriek en het recent geconserveerde filterhuisje. Ons lid Charles van Eijk geeft uitleg. Charles legt uit wat het stijgende grondwater, als gevolg van dammen van bevers, met de natuur ter plekke doet. [Terugkijken kan bij L1](#). Tegelen is in beeld tussen 4.30 en 8.40.

Mooie opbrengst Rabo ClubSupport

Er hebben veel mensen gestemd op Rabo ClubSupport voor de Heemkundige Kring Tegelen. Door al deze stemmen krijgt de Heem een bijdrage van € 475,70 van de Rabobank. Een fantastische bijdrage aan onze expositie over Tegelenaren in Nederlands-Indië. Dank jullie!

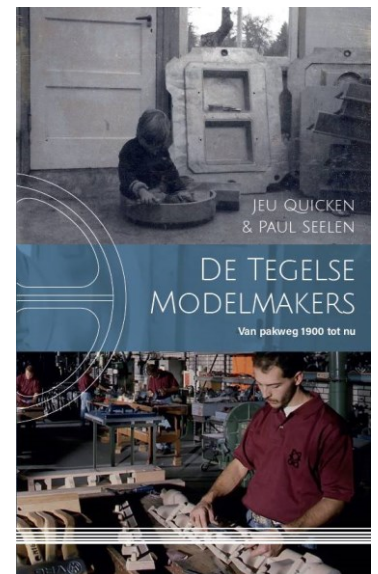
Terugblik lezing over de Tegelse modelmakers

Op 15 oktober verzorgde Paul Seelen op ons verzoek een lezing over **De Tegelse Modelmakers**. Dit naar aanleiding van het boek dat eerder dit jaar van zijn hand kwam over de opkomst en teloorgang van de Tegelse modelmakerijen, genaamd De Tegelse modelmakers. De lezing werd door 70 geïnteresseerden bezocht. Daarmee was de zaal in Café Zaal De Vriendenkring vol.

Giel Gommans, modelmaker bij Doesborgh & Zonen in Tegelen, nam in 1927 een revolutionaire beslissing: hij begon een eigen bedrijf. Het 'machinepark' in de zelfgebouwde werkplaats achter zijn woning bestond slechts uit een lintzaag, een vlak- en vandiktebank en een gecombineerde draaibank/schuurschijf. Samen met twee medewerkers maakte Giel houten modellen, trekplanken en kerndozen voor tal van opdrachtgevers. Giels voorbeeld werd later door tientallen collega's gevolgd. De modelmakerij evolueerde van een afdeling van een gieterij of machinefabriek naar een bloeiende, zelfstandige bedrijfstak. Begin oktober werd bekend dat de oudste en laatste zelfstandige Tegelse modelmakerij (Modelmakerij Gommans aan de Steenweg) failliet is.

Op onze website hebben we een [overzicht opgenomen met 340 namen van modelmakers](#) die in Tegelen actief zijn geweest. Het boek *De Tegelse Modelmakers van pakweg 1900 tot nu* is ook nog [te verkrijgen via onze webshop](#).

Kruis Oudemarktstraat gerestaureerd

Door de gemeente Venlo is in juli het kruis met Jezuscorpus van de Oudemarktstraat weggehaald voor restauratie. Na restauratie is het kruis eind oktober weer teruggeplaatst. Het is fantastisch hersteld en kan weer jaren het straatbeeld sieren. Het kruis werd voor het laatst in 2002 gerestaureerd.

Het kruis werd in 1938 opgericht, onder de oude lindeboom (een zogenoemde Vrijheidsboom of Vredesboom) uit 1867. De eerste inzegening vond plaats op zondag 13 november 1938 door pastoor Keuller, "op de solemniteit van het feest van den H. Martinus, Tegels patroonheilige".

Foto met dank aan Herman Peeters

Terugblik expositie keramische geschiedenis 'Klei van de Hei' op 28 september

Op zaterdag 28 september was het burendag op het Glazenapplein op de Heide. Er waren muziek, kinderrommelmarkt en kinderactiviteiten. De vrijwilligers van het huis van de Wijk de Glazenap organiseerden die dag, met hulp van de Heem, in het voormalige Rabobankpand aan het Glazenapplein een expositie over de keramische geschiedenis Op de Heide. Er werden veel bezoekers ontvangen. Onze vrijwilligers maakten hen wegwijs in de belangrijke rol van Tegelen en in het bijzonder de wijk Op de Heide bij de Tegelse keramische industrie. Een filmpje van de dag is opgenomen op de [Facebookpagina van Huis van de wijk De Glazenap](#).

's Middags gaf Marcel Dings een presentatie genaamd "Klei van de Hei". Hierin gaf hij uitleg hoe groot het belang was van de klei van de Hei voor de ontwikkeling van de Tegelse keramische industrie. Daarbij werd besproken hoe de klei is ontstaan, vanaf wanneer die grondstof gebruikt werd en waar ze werd gevonden. Ook werd door Marcel benoemd welke fabrieken er Op de Heide gestaan hebben en welke tramrails er liepen voor het vervoer van de klei.

Terugblik expositie gemeentehuis van 5 tot 27 oktober

Over enkele maanden wordt gestart met de verbouw van het gemeentehuis aan de Raadhuislaan. Hermon Vastgoed maakt in het oude gedeelte van het gemeentehuis een horecagelegenheid en in de achterbouw een woon-zorgcomplex. In oktober was er nog één maal de kans om het gemeentehuis van binnen te zien, voordat de verbouwing start. Op de vrijdagen, zaterdagen en zondagen tussen 5 en 27 oktober was er de kunstexpositie COSMOS in het gemeentehuis met werk van acht kunstenaars.

Tijdens de expositie werden in de ontvangsthallen van het gemeentehuis een aantal foto's getoond van de inrichting van het gemeentehuis van weleer. Meer dan 1.050 mensen namen nog een laatste kijkje in het raadhuis, voordat de verbouwing van start gaat. Onze gidsen Herman Peeters, Frans Maas, Jos Wolbertus en Peter Pasmans hebben jullie graag te woord gestaan. [Omroep Venlo maakte een mooi item](#) over het bezoek van de oud-raadsleden Peter Pasmans en Theo Leenen en een kijkje in de expositie COSMOS, georganiseerd door kunstenaar Dorota Roszkowska.

Monument 'Ik zal handhaven' weer op kleur gebracht

Foto met dank aan Jan Trepels

Eind september is in opdracht van de Gemeente Venlo het monument *Ik zal handhaven* op de Raadhuislaan opnieuw in kleur gezet. Met hars zijn zorgvuldig nieuwe kleuren aangebracht en schade aan de letters is hersteld. Het oorlogsmonument is het oudste WOII-monument in Nederland. Naast het monument staan sinds 4 mei 2022 op drie panelen de namen van de 100 oorlogsslachtoffers uit Tegelen en Steyl. "Zoeëdet weej 't noeëts vergaete." Achtergrondgegevens zijn te vinden op <https://www.hktegelen.nl/slachtoffers/>.

Materiaal gezocht voor expositie Tegelenaren in Nederlands-Indië

Er wordt door enkele leden hard gewerkt aan een expositie over Tegelenaren in Nederlands-Indië. Deze willen we houden in mei 2025. Tussen 1945 en 1950 vertrokken 265 inwoners van Tegelen en Steyl naar Nederlands-Indië. Begin 1945 was Nederlands-Indië nog bezet door Japan en in Azië werd nog hevig gevochten tussen Japan en de geallieerde strijdkrachten. Ook in de jaren na de onafhankelijkheidsproclamatie van Soekarno en Hatta in augustus 1945, waar de republiek Indonesië werd geboren, was het nog erg onrustig in Nederlands-Indië. Van de 265 Tegelenaren in Nederlands-Indië overleden er 9. Eerder waren al 8 Tegelenaren omgekomen in de strijd tegen Japan.

Voor deze expositie zijn we op zoek naar verhalen, foto's, dagboeken en andere documenten of materialen over de reis naar én het verblijf van Tegelenaren in Nederlands-Indië. Heb je meer informatie, laat dit dan vooral weten via info@hktegelen.nl.

Status Tiglientuin Jochumhof

In de nieuwsbrief van de Jochumhof (abonneren kan via jochumhof@gmail.com) lezen we meer over de inrichting van de Tiglientuin. "Begin september zijn de bomen en struiken die niet van oorsprong in een Tiglienlandschap thuishoorden, geroid. Daarna heeft een bedrijf een moeras gegraven en heeft de bodem van dit moeras bedekt met een laag klei, zodat het water in het moeras niet meteen wegzakt. Op deze kleilaag komt nu nog een laagje zwarte aarde waarin we de oorspronkelijke Tiglien-moeras-vegetatie kunnen gaan planten. Dat kan pas als de oude kloostermuur, die oudejaarsnacht bij het omwaaien van de witte paardenkastanje beschadigd raakte, is hersteld. Met de herstelwerkzaamheden wordt binnen een paar weken begonnen. We hebben voor het Tiglienproject financiële ondersteuning ontvangen van: Het Cultuurfonds, het Mondriaanfonds, de Weldadige Stichting van Heutz, de Burgerlijke Godshuizen en de Jac en Ellen Scheuten foundation. De klei is gedoneerd door Wienerberger en de Gemeente Venlo betaalt mee aan het herstel van de kloostermuur, omdat dit een Gemeentelijk monument is."

Openingstijden

Een groep van zo'n 20 leden van de Heem bemenst het KOSO pand. Kóm binne! voor een praatje over Tegelen en Steyl, het lezen van een boek over onze geschiedenis of het neuzen tussen de Tegelse en Steylse attributen. Heb je zelf nog bijzondere attributen die we aan ons rijke archief mogen toevoegen? Neem ze dan mee!

Openingstijden KOSO-pand

- **Maandagen, 14.00-16.00**
- **Dinsdagen, 14.00-16.00**
- **Woensdagen, 14.00-16.00**
- **Vrijdagen, 14.00-16.00**

Overige activiteiten in Noord- en Midden Limburg

De eigen activiteiten van de Heemkunde Kring Tegelen zijn vetgedrukt.

Datum en tijd	Activiteit	Locatie
t/m 30 november 2024	Maand van Keramiek en Glas, met diverse lezingen en exposities. Ook de Heem heeft een expositie met dakpannen bij de KOSO.	Diverse locaties, waaronder KOSO, Grotestraat 46, Tegelen
t/m 5 januari 2025	Expositie Nieuw Wit – hedendaagse porseleinkunst van toonaangevende makers uit heel Europa	Tiendschuur, Kasteellaan 8, Tegelen
Zaterdag 9 november 2024, vanaf 17.30	Viering in de St. Martinuskerk, start optocht om 18.15 uur naar De Drink. Rond 18.40 eeuwenoude spel van Sintermerte.	St. Martinuskerk, hierna Parkeerplaats De Drink, Tegelen
Donderdag 14 november, 20.00 uur	Lezing van Marcel Hogenhuis over de bevrijding van Limburg 80 jaar geleden. Gratis toegang voor leden. Niet-leden € 5,-.	Harmoniezaal, Posthuisstraat 30, Tegelen
Zaterdag 16 nov. 14.00 uur	Excursie naar Jocus museum voor een rondleiding en h et bekijken van filmmateriaal. Georganiseerd door LGOG Venlo. Niet-leden betalen € 12,50.	Jocus museum, Dominicanenplein 25, Venlo
Zaterdag 16 nov vanaf 9:30 uur	Huis-aan-huiscollecte door de pieten van het Comité Kinderfeesten. Routeverloop live te volgen op Facebook.	Tegelen en Steyl
Zondag 17 nov. 14.00 uur	Concert van Vocaal Ensemble Campanella, De Tegelse Hofzangers en Symphonia Eugeniana	C.c. De Haandert, Haandertstraat 6, Tegelen
Zondag 17 nov. 14.45 uur	Intocht Sinterklaas op Steyl en vertrek hierna naar Harmoniezaal voor persoonlijke begroeting van Sinterklaas.	Veerweg, Harmoniezaal Posthuisstraat 32, Tegelen
Maandag 18 nov. 20.00 uur	Lezing door Willem Vroom over het 'Leven onder glas; een eeuw glastuinbouw in Venlo en omgeving'. Georganiseerd door LGOG. Niet-leden betalen € 5,-.	Gemeenschapshuis De Bantuin, Pastoor Kierkelsplein 20, Venlo
Donderdag 21 nov. 20.30 uur	Optreden van Old Salt (Bel/USA) voor De Speelplaats	Harmoniezaal, Posthuisstraat 30, Tegelen
Donderdag 21 nov. 19.30 uur	Presentatie jaarboek BUUN, met onder meer informatie over 150 jaar Kloosterdorp Steyl. Tevens live optredens. Gratis entree.	Domani, Dominicanenplein 15, Venlo
Vrijdag 22 nov. 15.00 uur	Presentatie door Sjeng Ewalds over verzetsheld Joe Russel (1922-1992). Toegang gratis.	KOSO, Grotestraat 46, Tegelen
Woensdag 27 nov.	Presentatie jaarboek 34 van Heemkundevereniging Maas- en Swalmdal. Alleen voor genodigden.	De Bongerd, Beesel
Donderdag 28 november, 19.00 uur	Genealogie-avond voor leden van de Heem – presentaties en uitleg over onderzoek naar je stamboom	Nog onbekend
Dinsdag 10 december, 19.00 uur	Jaarafsluiting van de Heem voor leden	Zaal Vriendenkring, Arnoldus Janssenstraat 64, Steyl